

minio aut rubricâ præponit. *Ulpianus de operis libert. l. ut jurisjurandi. Si fortè, inquit, librarius, vel miniculator, vel calculator, &c.* Miniaria locus est, undè eruitur minium. *Plinius l. c. Sisaponensibus autem miniariis sua vena arena sine argento excoquitur: auri modo probatur.* Miniacum, quod ex minio est. *Vitruvius Architectur. lib. 7. cap. 8. Parietes passim expolitione miniacâ expoliebantur.* Miniaceum est illud, quod ad minium & floridum colorem pertinet. Hoc miniarum Cinnabari intra corpus assumptum venenum quidem est; expetitur tamen olim fuit propter floridum colorem, qualem etiam habet in psittaci cervice torques miniatus. Et ideò, monente *Vitruvio Architectur. lib. 7. cap. 9.* Minium in picturis adhibitum, vel etiam in expolitionibus conclavium tectoriis inductum, permanere sine vitii suo colore debet. *Minus fluvius Hispania est, à Minio ita dictus, & certè Minii nulla terra feracior Hispaniâ, teste Plinio & Trogo.*

Præterea Cinnabaris, cum *Græcis* dicatur *κινναβας*, hinc oritur verbum *κινναβαειζω* Cinnabaris colore sum; colore Cinnabarin imitor. *Dioscorides lib. 5. cap. 69.* nec non *κινναβαειν*, Cinnabarinus, veluti color Cinnabarinus, & collyrium Cinnabarinum.

CAPUT VI.

Cinnabaris Mineralis, seu Minii Naturalis differentias constituit.

PER Cinnabarin & Minium, quod idem sunt *Aristoteles, Theophrastus, Galenus, Plinius, Vitruvius*

trivius, Brassavolus & Ulysses Aldrovandus, Viri docti atque eruditi metallicum quid, diversimodè tamen, intellexerunt, hujusque plura fecerunt genera. Itaque primum genus Minii naturalis & fossilis est lapis concretus, durus, qui eruitur ex fodinis argenteis, & Cinnabaris mineralis appellatur. Secundum genus decutiebatur sagittis ex rupibus inaccessis prope *Colchos*, ad quos (ut fama est) jam navigavit *Iason Thessalus* cum Argonautis, ut vellus aureum consequeretur; sed hoc genus Minii naturalis ignotum nobis est, cum ob hominum inertiam ejus usus cessaverit. Tertium genus Minii naturalis habet formam pulveris colorati, in iisdem fodinis existentis, & ab *Aristotele in Meteorologic.* coloratus cinis fuit appellatus, quem postea *Galenus* nomine Minii cum aliis *Græcis* intellexit; qua de causa etiam *Galenus* scripsit, vi erodente, ad instar aliorum metallicorum pollere. Quartum genus Minii naturalis & fossilis *Cornel. Celsus* procul dubio memoravit, verba faciens *lib. 4. cap. 15. de dysenteria*, ubi circa finem, adversus ulcera intestinorum Minii glebam valere asseruit; gleba autem indicat quodcunque minerale corpus, vel terrestre solidum, ope naturæ nulloque interveniente hominis artificio, ortum; idcirco per glebam Minii intelligendum est Minium naturale, coloris rubri coccinei, quod ab aliquibus, referente *Plinio*, Cinnabaris appellatur; quinimò addidit *Plinius*, Minium Græcis $\mu\acute{\iota}\lambda\tau\omicron\nu$ vocari; item in antiquis Codicibus *Dioscoridis*, & in capite de *Rubrica Sinopica* hæc erat inscriptio: $\mu\acute{\iota}\lambda\tau\omicron\nu$ $\Sigma\iota\nu\omicron\pi\iota\kappa\acute{\iota}\nu$; quæ voces ad mentem *Plinii* per Minium *Sinopicum* exponi queunt; sicuti quoque prædicta rubrica olim temporibus *Trojanis*, *Homero* teste, pro picturis, &

præ-

præsertim in usu medicinæ summoperè commen-
 dabatur, & imprimis, quando refrigerare, exsicca-
 re, & omnem fluxionem coercere opus erat; quam-
 obrem ab omnibus ferè Autoribus celeberrimis
 nostræ ætatis communis & vulgaris bolus *Armenia*
 coccinei coloris esse creditur, & postea non ex *Ar-*
menia solum, sed ex *Germania* quoque advehitur:
 imò & ex fodinis *Italicis*, ubi ferrum eruitur, cum
 tamen in mineris etiam argenteis & aureis reperia-
 tur. Quintum genus Minii naturalis recensuit
Brassavolus in libro *Examin. Metall.* ubi historiam
 lapidis anthracis recitat; qui est gleba & propria
Ærii vomica, ex qua ope ignis fornacum olim Mi-
 nium parabant, additque prædictam glebam habe-
 re circa se pulverem rubeum à natura productum,
 & pro picturis pulcherrimum. A Mercatore *No-*
rinbergensi habuit *Vlysses Aldrovandus*, ut ipse
Mus. Metallic. lib. 4. cap. 20. testatur, Minium, in-
 star glebæ, colore penè purpureo, sed fractum, gut-
 tas *Ærii* ostendit. Ex *Bohemia* etiam accepit fru-
 ctum lapidis marmorei, cum scintillis *Ærii* inclu-
 sis; undè meritò quis hîc dicere posset, hujusmodi
 materiam marmoream vel alabastrinam in terræ
 visceribus, virtute caloris subterranei, paulatim in
 lapidem miniaceum converti, & talem adipisci co-
 lorem, sicut auripigmentum in visceribus terræ
 non tantum caloris vi subterranei, sed etiam vio-
 lentiâ ignis artificialis in sandaracham transmutari
 videmus.

Jam accedendum est ad differentias Cinnabaris
 artificialis, ab antiquitate descripti; quarum prima
 parabatur ex arena subrubra & radiante, quam ex
Cilbianis apris prope *Ephesum*, *Jonia* urbem, in *Asia*
 minori, colligebant; hujus autem arenæ autorem
 fuisse

fuisse *Calliam Atheniensem* *Theophrastus* his verbis retulit: *Callias* magnâ spe ductus conficiendi auri, hanc subrubram coquebat arenam, mox emollicebat, eamque lavabat, sed tandem spe auri faciendi frustratus, fecit Minium, quod Cinnabaris est, pigmenti genus præstantissimum & pulcherrimum. Altera differentia Cinnabaris factitii vocatur à *Plinio* Minium secundarium, cùm secundum locum præstantiæ occuparet; hoc autem antiquitus ex lapide plumbario usto & loto parabatur. Tertiam differentiam Minii vel Cinnabaris factitii veteres elicere consueverunt, ex lapide anthrace coloris subrubri, ex quo violentiâ ignis primùm *Œrius* extrahebatur, & rursus paulò post, virtute ignis formacum, ex reliquo Cinnabrium faciebant, & sæpè, *Vitruvio* teste, Minium appellabant. Hoc autem Minium proculdubio intellexit *Dioscorides*, quando illos acriter reprehendit, qui Minium esse Cinnabarin existimant, quoniam ibi *Dioscorides* pro vero Cinnabari sanguinem draconis intellexit, veluti superius jam diximus & adhuc dicemus. Postea *Dioscorides* etiam duas Minii differentias monstravit: unam Minii, quod fiebat ex lapide, arenæ argenteæ permisto, qui in *Hispania* inveniebatur, eratque naturæ illius arenæ, quam in *Cilbianis* agris colligebant: alteram differentiam ex anthrace elicere debere monuit, ubi propria *Œrii* signa ponit, emittere halitum strangulantem dicens. Deindè assignat modum adhuc observatum à fossoribus vomicæ *Œrii*, ex quo Cinnabaris paratur, & prisco-rum esse Minium perhibetur. Itaque *Josephus Quercetanus Terr. graviss. capit. affect. cap. 33.* immeritò *Dioscoridem* taxavit, quòd asseruerit, *Œrium* fieri ex Minio non vulgari, cùm *Dioscorides*

per

per a
more
quan
assen
lic. E
in ve
se ru
ctura
decla
dem
ut Q
rube
nium
rruo
nit P

H
Mec
A
mic
one
pat.
tia,
pulo
cult
I
Che
bar
fric
gui
per
diff
cia
eni

per anthracem *Græci* vomicam intellexerit, quam more antiquorum Minium nuncupavit, præterquam quòd *Dioscoridi Amatus Lusitanus in comm.* assentitur, & idem astruit *Brassavolus in suo Metallic. Examin.* asserens, verum Minium esse glebam in venis argenti vivi, quæ anthrax salutatur, circa se rubrum habens pulverem, qui antiquis pro pictura laudabatur, & pro vero Minio superius fuit declaratus. Hinc satis patet, hoc in loco *Dioscoridem* de Minio nostro vulgari non esse loquutum, ut *Quercetanus* censuit; hoc enim fit ex cerussa ad rubedinem combusta; quæ sandyx etiam, non Minium, antiquis dicebatur, & sandaracha apud *Vitruvium* nomine prorsus æquivoco, cujus meminit postea *Virgilius Eclog. 4.* hoc versu:

Sponte suâ sandyx pascentes vestiet agnos.

Hoc genere Minii Officinæ nostræ in usum Medicorum & pictorum plurimum exundant.

Aliud etiam emerfit Cinnabrium, novum Chymicorum inventum; quòd à superiori Minio ratione nominis, materiæ & facultatis maximè discrepat; hoc enim non Minium, sed Cinnabaris factitia, vel Cinnabrium factitium dicitur, & arte adeò pulchrum fit, & naturali Cinnabari simile, ut difficulter unum ab altero dignoscatur.

Egregiè *Joh. Dan. Horstius Pharmacop. Galeno-Chemic. Catholic. part. 1. lib. 7. cap. 14.* post Cinnabarin *Dioscoridis*, quam arboris cujusdam, in *Africana* nascentis, succum censet, quemque pro sanguine draconis habet, Cinnabaris mineralis, à superiori vegetabili multùm distantis, duas generales differentias efficit, nativam unam, & alteram artificialem. Illam rursus duplici notat discrimine; alia enim ex multis argenti fodinis, ut quæ in *Hydria* est,

est, eruitur, videturque esse gleba purpurascens, hydrargyro multo referta, ex qua sæpè spontè profilit; alia in venis fodinarum argenti reperitur, diciturque Minium secundum.

Artificialem Cinnabarin ex sulphure & argento vivo simul igni coactis factam ait, quam Cynaprium *Brassavolus* vocavit, ad distinctionem Cinnabaris nativæ, quam ex *Dioscoride* lachrymam arboris *Africa* solummodò tenet. Reverà tamen Cinnabarin, Cynaprium & Minium, præsertim apud recentiores, qui hæc omnia sedulò ad rationis examen adducunt, non discrepare videt; & qui discrepare pertinacius contendunt, singulorum descriptionem accuratam exhibentes, omnia unum esse concludent. Nomenclationis enim varietas ita sæpè rem ipsam obscurare valet, ut aliquo modo veniant etiam excusandi illi, qui Cinnabarin, Cynaprium, milton, & vermillionem diversa censuerint.

Cinnabaris ergò discrimina quatuor inducit: prior est Cinnabaris *Dioscoridea*, quæ succus dicitur arboris *Africa*, cujus succus, ut etiam illa ipsa, draco vocatur. Altera, mineralis est illa, insigni rubore nitens, nec multum ponderosa, quæ in fodinis argenti vivi reperitur, ibique cum flammeo & rutilo colore splendescit; anthrax à fossoribus sæpè nuncupatur: utraque rara admodum est. Tertia est ex sulphure & argento vivo factitia, ponderosa, lineis veluti argenteis & rubris intermixta. Quarta in venis fodinarum argenti reperitur, servaturque in officinis in forma pulveris eximio rubore nitentis, quem alii Cinnabarin, alii milton, alii Minium, vulgus officinarum vermillionem, nonnulli sandycem appellant. Est verò sandyx cerussa usta, quam ob eximiam suam rubedinem *Serapio* Minium vocavit;

cavit;

cavit; cujus autem opinioni recentiores omninò refragantur.

Pulverem illum purpureum, quem Officinæ pro vermilionefervant, cum *Plinio hist. nat. lib. 33. c. 7.* Minium secundum vocat, quod in fodinis argenti reperitur, & artificiosâ pluriesque repetitâ lotionepulchriorem rubedinem nascitur, adeò ut tota Minii ad Minium differentia, inquit *Plinius* ex sola lotionepetenda sit. Primum autem Minium, seu Cinnabaris mineralis istâ lotionenon eget, & igne copiosum reddit hydrargyrum. Secundum, seu vulgare, vermilio dictum, in igne quidem rubet, sed ne tantillum argenti vivi eructat, nec, nisi rarò, Medicis usibus infervit.

Quoniam verò hæc Cinnabaris & Minii genera partim nobis sunt ignota, partim etiam in officinis non prostant, solùm hoc Cinnabrium & Minium agnoscimus, quod nobis manifestum est, cujus etiam usus egregius omnibus non est ignotus. Hoc Cinnabrium autem est minerale, seu Minium naturale, quod in *Hydria, Armenia, Italia, Hispania, Ungaria, Germania, &c.* sæpius ex hydrargyri, argenti, nonnunquam etiam ex auri fodinis eruitur, nihilque aliud est, quàm lapis rubri coloris in iis venis, cujus vomica liquoris æterni argentum vivum appellatur. Et licèt alia etiam dentur Cinnabria & Minia, ut Cinnabrium vegetabile *Dioscoridis*, Cinnabrium artificiale, Minium factitium, & Cinnabaris Ænii; Cinnabrium tamen nativum est præcipuum, illudque multum ab hisce distat. Et hinc Cinnabrium nativum & minerale, non ratione solùm sui, sed respectu etiam aliorum multum differt. Ratione sui differt primum intuitu loci natalis; aliud enim reperitur in *Armenia*, aliud in *Italia*, aliud

in *Hispania*, aliud in *Germania*, & præcipuè in *Hydruntina*, *Misnia*, ad *Rhenum*, &c. Differt etiam ratione consistentiæ, magnitudinis, superficiæ, figuræ, coloris, odoris & saporis. Aliorum respectu differt. Plurimum enim à Cinnabari vegetabili *Dioscoridis*, Cinnabari factitia, Cinnabari ignii, Minio factitio, anthrace, sandaracha, sandyce, auripigmento, rubrica *Sinopica* & fabrili, lapide hæmatite, argento rudi coloris rubei, ammo chryso, hyacintho, granato, carneolo, coralliis, schisto, cupro & simil. distat, hæcque parum aut planè nihil cum illo conveniunt. Quomodo verò Cinnabaris nostra nativa à singulis differat, in sequentibus videbimus.

C A P U T VII.

Differentiam inter Cinnabarin Mineralem & vegetabilem Dioscoridis, quæ aliàs sanguis draconis appellatur, agnoscit.

Kιννάβαρι *Dioscoridis* longè aliud diversum est à Minio, τὸ κιννάβαρι, μίλιον, ἀμμιον ἢ ἀνδραξ aliàs dicto; hoc est, minerale, illud verò vel animale vel vegetabile est. Animale *Plinio* dicitur Cinnabaris *Indica*, quam ipse cum *ful. Solino in var. histor. lect. cap. 38.* multisque aliis falsò draconis sanguinem esse credidit: qui error ad hanc usque ætatem dimanavit. Namque hanc *Indicam* Cinnabarin, quæ veteres monochromata sua pingebant, & sanguinis speciem ementiebantur (neque enim aliud est color, qui in picturis propriè sanguinem reddat) Medici vocarunt sanguinem draconis,

ut